

AREOPAGUS BRIEFS

Απολογητική Ενημέρωση

26. ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025 ΑΠΟ ΕΡΑΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ, MSC, MA, PHD

Η ζωή του Ιησού ως Απολογητική

Διασκευή: Έραστος Φίλος^{*)}

Στην απολογητική του προσέγγιση, ο Ιησούς ξεχώριζε. Ολόκληρη η ζωή του ήταν μια απολογητική. Όταν οι αντίπαλοί του τού έλεγαν: «Τώρα γνωρίζουμε ότι έχεις δαιμόνιο» (Ιω 8:41, 52), η απάντηση του ήταν σαφής και εύστοχη: «Ποιος από εσάς με ελέγχει για αμαρτία;» (εδ. 46).

Η ακεραιότητα ζωής του Ιησού αποδεικνύει την αυθεντικότητα του μηνύματός του. Επικαλέστηκε πολλούς μάρτυρες που θα επιβεβαίωναν την αλήθεια αυτών που δίδασκε: Τόσο τη μαρτυρία της Παλαιάς Διαθήκης, του Αβραάμ, του Μωυσή, του ουράνιου Πατέρα του, των θαυμάτων και της ανάστασής του, όσο και την εκπλήρωση βιβλικών προφητειών.

Το πιο ισχυρό επιχείρημά του όμως ήταν: Η αναμάρτητη ζωή του!

1. Ο Ιησούς ως Άνθρωπος

Το υπόβαθρο στην κατανόηση της αξίας του χαρακτήρα του Ιησού, βρίσκεται στο ότι ήταν άνθρωπος, με ανθρώπινη μητέρα, ανθρώπινη προγεννητική ζωή, ανθρώπινη παιδική ηλικία, ανθρώπινη ενηλικίωση, ανθρώπους συγγενείς και φίλους, ανθρώπινα συναισθήματα και έναν ανθρώπινο θάνατο.

Η μητέρα του Ιησού, η Μαρία, είχε ανθρώπινη καταγωγή (Λκ 3:23-38), με ξαδέλφη την Ελισάβετ (Λκ 1:36). Η ίδια πέρασε μια φυσιολογική εννεάμηνη ανθρώπινη εγκυμοσύνη (Λκ 1:36, 2:5-7) και γέννησε τον Ιησού ως «πρωτότοκο Υιό της» (Μθ. 1:25). Οι ανησυχίες της ήταν φυσιολογικά ανθρώπινες (Λκ. 2:44-45, 48). Η Καινή Διαθήκη διδάσκει πως αργότερα απέκτησε και άλλα παιδιά (Μκ. 6:3). Η ζωή της συμπεριλάμβανε ανθρώπινες κοινωνικές εκδηλώσεις: γάμους (Ιω 2:1) και θρησκευτικές εκδηλώσεις όπως η περιτομή και η αφιέρωση του παιδιού της (Λκ 2:22-23).

Μετά την θαυματουργική σύλληψή του Ιησού, η περεταίρω ανάπτυξη του εμβρύου ήταν φυσιολογική και η γέννησή του γεγονός ξεχωριστό. Την όγδοη ημέρα μετά τη γέννησή του, ο μικρός Ιησούς υπέστη περιτομή και αφιερώθηκε στον ναό μετά από σαράντα μέρες, όπως όλα τα Εβραϊκά παιδιά (Λκ 2:21-24). Μεγάλωνε και εξελισσόταν σωματικά όπως όλα τα παιδιά. Επίσης, λέει το Ευαγγέλιο, μεγάλωνε σε κατανόηση (εδ. 52). Ο Ιησούς υπάκουε στους γονείς του, όπως έπρεπε να κάνει κάθε ανθρώπινο παιδί (εδ. 51). Αν και υπάρχουν απόκρυφες ιστορίες για θαύματα της παιδικής του ηλικίας, αυτά δεν καταγράφηκαν παρά

μετά τον δεύτερο και τρίτο αιώνα. Επίσης, κυκλοφορούν μύθοι ότι τάχα πήγε στην Ινδία να μαθητέψει. Όμως και αυτά δεν πρέπει να θεωρηθούν άλλο από ανθρώπινες εικασίες με σκοπό να αλλοιώσουν το βιβλικό αφήγημα το οποίο αντιστέκεται σε αυτές [1]. Το πρώτο καταγεγραμμένο θαύμα του Ιησού ήταν ως ενήλικας όταν μετέτρεψε το νερό σε κρασί (Ιω 2:1-11).

Ο Ιησούς είχε μια εντελώς ανθρώπινη ενήλικη ζωή. Όπως όλοι οι άνθρωποι, πείνασε (Μθ. 4:2), δίψασε (Ιω 4:7, 19:28) και κουράστηκε σωματικά (Ιω 4:6). Πήγαινε σε κοινωνικές εκδηλώσεις (Λκ 7:34, 36, Ιω 2:2) όπως όλοι οι άνθρωποι. Ο διάβολος τον υπέβαλε σε πειρασμό για να αμαρτήσει, όπως εισάγει σε πειρασμό κάθε άνθρωπο (Μθ. 4:1, Εβ. 4:15). Ο Ιησούς κατά καιρούς κουραζόταν και χρειαζόταν να αποσυρθεί από το πλήθος για ξεκούραση και περισυλλογή (Μκ 6:31). Ως άνθρωπος που ήταν έκλαψε για τον θάνατο ενός φίλου (Ιω 11:35).

Τα βιβλικά κείμενα δείχνουν επίσης ότι ο Ιησούς είχε αδέρφια. Όταν δίδασκε στη συναγωγή της πόλης του, οι άνθρωποι έλεγαν: «Αυτός δεν είναι ο ξυλουργός, ο γιος της Μαρίας κι αδερφός του Ιακώβου, του Ιωσή, του Ιούδα και του Σίμωνος; Κι οι αδερφές του δεν μένουν εδώ στον τόπο μας;» (Μκ 6:3). Πριν από την ανάστασή του «ακόμα και τ' αδέρφια του δεν πίστευαν σ' αυτόν» (Ιω 7:5). Και σε κάποιο σημείο «οι δικοί του, βγήκαν να τον συγκρατήσουν, γιατί νόμιζαν ότι είχε χάσει τα λογικά του» (Μκ 3:21). Μετά την ανάστασή του, ο Ιησούς φανερώθηκε και στον ετεροθαλή αδελφό του Ιάκωβο (Α' Κορ 15:6-7), ο οποίος μεταστράφηκε και αργότερα έγινε ένας από τους «στυλοβάτες» της εκκλησίας (Γαλ 2:9). Ο Ιάκωβος και ο Ιούδας, ένας άλλος ετεροθαλής αδελφός του Ιησού, έγραψαν από μία επιστολή ο καθένας (Ιάκωβος 1:1· Ιούδας 1).

«Ο Ιησούς αγαπούσε τη Μάρθα και την αδελφή της [τη Μαρία] και τον Λάζαρο» (Ιω 11:5), στο σπίτι του οποίου έμενε συχνά. Η ιδιαιτερότητα αυτής της φιλίας εκφράζεται από τα λόγια της Μαρίας: «Κύριε, ο αγαπημένος σου φίλος είναι άρρωστος» (Ιω 11:3), όπως και από τα δάκρυά του για τον Λάζαρο όταν πέθανε (Ιω 11:35). Βίωσε το πλήρες φάσμα ανθρώπινων συναισθημάτων. Όταν είδε τη Μαρία να κλαίει για τον θάνατο του αδελφού της, «λυπήθηκε βαθιά και ταραχτήκε» (Ιω 11:33).

Οργίστηκε με την υποκρισία κάποιων, δηλώνοντας: «Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές!» (Μθ. 23:29). Και, κλαίγοντας για την Ιερουσαλήμ, φώναξε: «Ιερουσαλήμ Ιερουσαλήμ, που σκοτώνεις τους προφήτες ... Πόσες φορές θέλησα να συνάξω τα παιδιά σου όπως η κλώσα συνάζει τα κλωσόπουλα κάτω απ' τις φτερούγες της, αλλά εσείς δεν το θελήσατε!» (Μθ. 23:37).

Υπέφερε στον Κήπο της Γεθσημανή, και «ο ιδρώτας του γινόταν σαν σταγόνες αίματος κι έπεφτε στη γη» (Λκ 22:44). Πολλές εκδηλώσεις του ήταν «δυνατές κραυγές και δάκρυα» (Εβ 5:7). Πάνω στον σταυρό ο Ιησούς ένιωσε εγκαταλελειμμένος από τον Πατέρα του και φώναξε: «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες;» (Μθ 27:46).

Σε αντίθεση με τους γιους του Αδάμ (Ρω. 5:12), ο Ιησούς δεν ήταν εγγενώς θνητός, αλλά πέθανε έναν ανθρώπινο θάνατο. Υπέφερε πριν πεθάνει (Α΄Πét 3:18) ως «άνθρωπος θλίψεων και βεβαρημένος με θλίψη» (Ησ. 53:3). Επίσης, «θανατώθηκε στη σάρκα» (Α΄Πét 3:18) για να «γευτεί τον θάνατο για όλους» (Εβ. 2:9).

Με άλλα λόγια, ο Ιησούς ήταν άνθρωπος όπως όλοι εμείς, εκτός από το ότι ήταν χωρίς αμαρτία (Εβ. 4:15). Ωστόσο, πριν από την πτώση ήταν αναμάρτητος και ο Αδάμ (Γν. 1:26-2:25), παρόλο που εκείνος ήταν ολοκληρωτικά «άνθρωπος». Σε αντίθεση με κάποιες πρώτες αιρέσεις – ο Δοκητισμός, που αρνείται πλήρως την ανθρώπινη φύση του Ιησού, και ο Απολιναρισμός, που υποβάθμιζε το ότι ο Ιησούς ήταν 100% άνθρωπος – τα πρώιμα χριστιανικά σύμβολα της πίστης επιβεβαιώνουν την ανθρώπινη φύση του Ιησού.

Το Σύμβολο Πίστης των Αποστόλων (2^{ος} αιώνας μ.Χ.) δηλώνει ότι «συλλήφθηκε εκ του Αγίου Πνεύματος, γεννήθηκε από την Παρθένο Μαρία, υπέφερε υπό τον Πόντιο Πιλάτο, σταυρώθηκε, πέθανε και θάφτηκε» – όλα αυτά εκφράζουν την αληθινή ανθρώπινη φύση του. Το Σύμβολο Πίστης της Νίκαιας (325 μ.Χ.) που επιβεβαιώθηκε από τη Σύνοδο της Χαλκηδόνας (451 μ.Χ.) εκφράζει τα εξής σχετικά με τον Ιησού Χριστό:

[Πιστεύω] καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

2. Η ακεραιότητα χαρακτήρα του Ιησού

Ο Ιησούς ήταν εντελώς αναμάρτητος. Το γεγονός ότι ήταν πλήρως και απόλυτα άνθρωπος κάνει την αναμαρτησία του από κάθε άποψη εκπληκτική. Ο άψογος χαρακτήρας του επιβεβαιώνεται από τους συγχρόνους του, φίλους και εχθρούς.

Ο συγγραφέας της Επιστολής προς Εβραίους, ο οποίος γνώριζε τους δώδεκα αποστόλους (βλ. Εβ 2:3-4), δηλώνει: «Δεν έχουμε αρχιερέα που να μην μπορεί να συμμεριστεί τις αδυναμίες μας. Αντίθετα, έχει δοκιμαστεί σε όλα, επειδή έγινε άνθρωπος σαν κι εμάς, χωρίς όμως να αμαρτήσει» (4:15).

Ο Πέτρος, ένας ηγέτης ανάμεσα στους δώδεκα αποστόλους, γράφει ότι έχουμε να κάνουμε με το «ανεκτίμητο αίμα του Χριστού, ο οποίος θυσιάστηκε σαν άμωμος και άσπιλος αμνός. Αυτός αμαρτία δεν έκανε, και δόλος στο στόμα του δεν βρέθηκε ... ο Χριστός υπέμεινε το πάθος μια για πάντα για τις αμαρτίες μας, ένας δίκαιος για χάρη των αμαρτωλών, για να μας φέρει κοντά στο Θεό» (Α΄Πέτ 1:19, 2:22, 3:18).

Ο Ιωάννης, ο αγαπημένος μαθητής του Ιησού, λέει ότι είναι δίκαιος και αγνός (Α΄Ιω 2:29, 3:3).

Και ο απόστολος Παύλος ισχυρίζεται: «Αυτόν που δεν είχε γνωρίσει αμαρτία, τον φόρτωσε ο Θεός με όλη την αμαρτία για χάρη μας, για να μπορέσουμε εμείς μέσω εκείνου να βρούμε τη σωτηρία κοντά στο Θεό» (Β΄Κορ. 5:21).

Ο Ιησούς προκάλεσε τους εχθρούς του με το εξής ερώτημα: «Ποιος από εσάς με ελέγχει για αμαρτία;» (Ιω 8:46), αλλά ούτε οι εχθροί του μπόρεσαν να βρουν ελάττωμα στον χαρακτήρα του. Ακόμα και ο Ιούδας, ο προδότης του, ομολόγησε: «Αμάρτησα, προδίδοντας αθώο αίμα» (Μθ 27:4). Και ο ηγεμόνας Πιλάτος, ο οποίος προέδρευσε στη δίκη του Ιησού, δήλωσε: «Είμαι αθώος από το αίμα αυτού του δικαίου» (Μθ. 27:24). Η γυναίκα του τον είχε συμβουλέψει: «Μην έχεις καμία σχέση με αυτόν τον δίκαιο άνθρωπο» (Μθ. 27:19).

Ο εκατόνταρχος επιβλέπων τη σταύρωση του Ιησού αναφώνησε: «Πράγματι, αυτός ήταν δίκαιος άνθρωπος!» (Λκ 23:47· βλ. επίσης Μθ 27:54). Ο ληστής στον σταυρό εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ από τον Ιησού που του ζήτησε: «Ιησού, θυμήσου με όταν έρθεις στη βασιλεία σου» (Λκ 23:42).

Ακόμα και οι αυλικοί του Ηρώδη που αντιτίθεντο στον Ιησού έπρεπε να παραδεχτούν: «Διδάσκαλε, ξέρουμε πως λες την αλήθεια και διδάσκεις αληθινά το θέλημα του Θεού, και δε φοβάσαι κανέναν γιατί δεν υπολογίζεις σε πρόσωπα» (Μθ. 22:16).

Κατά τη διάρκεια της επίγειας διακονίας του Ιησού, πολλές ψευδείς κατηγορίες διατυπώθηκαν εναντίον του. Οι Φαρισαίοι επιτίθεντο στον χαρακτήρα του: «Αυτός ο άνθρωπος δεν εκβάλλει δαιμόνια παρά μόνο μέσω του Βεελζεβούλ, του άρχοντα των δαιμόνων» (Μθ 12:24). Αυτό όμως δεν ήταν έμμεση παραδοχή της υπερφυσικής του δύναμης στη θεραπεία ενός δαιμονισμένου, άλαλου και τυφλού;

Όταν ο Ιησούς προδόθηκε από τον Ιούδα και στη συνέχεια οδηγήθηκε ενώπιον του Συνεδρίου, ακόμη και οι ψευδομάρτυρες έμμεσα μαρτυρούσαν για τον άψογο χαρακτήρα του. Η μεγαλύτερη κατηγορία που σοφίστηκαν δεν ήταν αρνητική, απλά δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να επαναλάβουν μια προφητεία που είχε ο ίδιος εκφράσει: «Εγώ θα γκρεμίσω αυτόν το ναό, που έγινε από ανθρώπινα χέρια, και σε τρεις μέρες θα οικοδομήσω άλλον, που δε θα τον έχουν φτιάξει ανθρώπινα χέρια» (Μκ 14:58). Και ο Εβραίος αρχιερέας είπε κατηγορώντας

τον: «Ακούσατε τη βλασφημία [ότι ισχυρίζεται ότι είναι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού]! Τι νομίζετε; Και όλοι [το Συνέδριο] τον καταδίκασαν ως άξιο θανάτου» (Μκ 14:64). Αλλά ο Ιησούς είχε ήδη αποδείξει με τα θαύματά του, και θα επαληθευόταν με την Ανάστασή του ότι είναι ο Υιός του Θεού. Αυτό δύσκολα καθιστά «ελάττωμα χαρακτήρα».

Οι Εβραίοι ηγέτες, στη δίκη του Ιησού, ισχυρίστηκαν: «Βρήκαμε αυτόν να διαστρέφει το έθνος και να εμποδίζει την πληρωμή φόρων στον Καίσαρα, λέγοντας ότι αυτός ο ίδιος είναι Χριστός, βασιλιάς» (Λκ 23:2). Αλλά ο Ιησούς δεν υπονόμωσε το έθνος όταν είπε στον λαό: «Απόδοτε λοιπόν στον Καίσαρα αυτά που ανήκουν στον Καίσαρα» (Μθ 22:21). Επιπλέον, πλήρωνε φόρους (Μθ 17:24-27) και υποτάχτηκε ειρηνικά στην εξουσία της Ρώμης να τον σταυρώσει, άδικα. ~

Έτσι, ακόμη και ψευδείς κατηγοροι επιβεβαιώνουν την ακεραιότητα του Ιησού. Ούτε ανταποκρίθηκε κανείς στην πρόκλησή του να του αποδείξουν αμαρτία (Ιω 8:46).

Ακόμα και αυτά που γνωρίζουμε για τους εχθρούς του Χριστού, εκτός από τη Καινή Διαθήκη, δεν φαίνεται να έρχονται σε αντίθεση με αυτά που περιγράφουν οι άμεσα σύγχρονοί του.

3. Τι μαρτυρούν για τον Ιησού εξω-βιβλικές πηγές;

Υπάρχουν πολυάριθμες πρώιμες, μη χριστιανικές πηγές με αναφορές στον Ιησού και τους μαθητές του. Μας δίνουν μια εικόνα εξ' αποστάσεως για το τι πίστευαν οι μη Χριστιανοί της εποχής για τον χαρακτήρα και τη διδασκαλία του.

Ο Τάκιτος – Αυτός ο Ρωμαίος ιστορικός [2] του πρώτου αιώνα μιλάει για τον Χριστό, από τον οποίο προήλθε το όνομα [Χριστιανός], ο οποίος υπέστη την ακραία ποινή κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Τιβέριου στα χέρια ενός από τους επιτρόπους μας, του Πόντιου Πιλάτου, και μια πολύ σκανταλιάρικη δεισιδαιμονία, που προς το παρόν αναχαιτίστηκε, ξέσπασε ξανά όχι μόνο στην Ιουδαία, την πρώτη πηγή του κακού, αλλά ακόμη και στη Ρώμη, όπου όλα τα αποκρουστικά και επαίσχυντα πράγματα από κάθε μέρος του κόσμου βρίσκουν το επίκεντρό τους και γίνονται δημοφιλή.

Η κατηγορία για «σκανταλιάρικη δεισιδαιμονία» και «κακό» είναι κατανοητή, αφού ο Ιησούς ανακηρύχθηκε «βασιλιάς των Ιουδαίων», κάτι που μπορούσε να εκληφθεί ως απειλή για τον Ρωμαίο βασιλιά. Αλλά το ότι ο Χριστιανισμός είναι «άτακτη δεισιδαιμονία» δεν είναι αναγκαστικά μια ηθικά ένοχη κατηγορία, αλλά μια αναφορά της ανάστασης του Ιησού, κι έτσι έμμεσα η επιβεβαίωση ότι πρόκειται εδώ για τον αναμάρτητο Υιό του Θεού.

Ο Σουητώνιος – Ρωμαίος ιστορικός και αρχιγραμματέας του αυτοκράτορα Αδριανού (69 – μετά το 122 μ.Χ.), ο Σουητώνιος κάνει δύο αναφορές στον Χριστό. Πρώτον [3], «επειδή οι

Εβραίοι στη Ρώμη προκαλούσαν συνεχείς αναταραχές με την υποκίνηση του Χρήστου, τους έδιωξε από την πόλη». Δεύτερον [4], «Μετά τη μεγάλη πυρκαγιά στη Ρώμη ... επιβλήθηκαν τιμωρίες και στους Χριστιανούς, μια αίρεση που δίδασκε μια νέα και άτακτη θρησκευτική πεποίθηση». Αυτό βέβαια λέει λίγα ή τίποτα για τον χαρακτήρα του Ιησού και περισσότερο για το πώς η Ρώμη έβλεπε οποιαδήποτε αμφισβήτηση της εξουσίας της. Αυτό που είναι σημαντικό είναι πως ο Σουητώνιος επιβεβαιώνει την ύπαρξη του Ιησού.

Ο Ιώσηπος-Φλάβιος (περίπου 37/38-97 μ.Χ.) – Ο Εβραίος ιστορικός που εργαζόταν υπό την αιγίδα του Ρωμαίου αυτοκράτορα Βεσπασιανού. Το έργο του Ιώσηπου, «Αρχαιότητες των Ιουδαίων» (περίπου 90-95 μ.Χ.), περιέχει δύο ενδιαφέροντα αποσπάσματα. Το πρώτο αναφέρεται στον Ιάκωβο, ως «τον αδελφό του Ιησού, που ονομαζόταν Χριστός» [5]. Αυτό δεν μας λέει πολλά άμεσα για τον χαρακτήρα του Χριστού, αλλά μια δεύτερη αναφορά του είναι πιο σαφής:

Κατά τον χρόνον δε τούτον έζησεν ο Ιησούς, σοφός ανήρ, αν πρέπει να τον λέγωμεν άνδρα, διότι ήτο ποιητής παράδοξων έργων, διδάσκαλος ανθρώπων δεχομένων με ευχαρίστησιν την αλήθειαν και προσείλκυσε πολλούς Ιουδαίους, αλλ' επίσης πολλούς Έλληνας. Αυτός ήτο ο Χριστός. Τούτον δε, καταδικασθέντα εις σταύρωσιν υπό του Πιλάτου κατόπιν υποδείξεως των πρώτων ανδρών του έθνους ημών, δεν έπαυσαν να αγαπούν όσοι τον ηγάπησαν εξ αρχής. Πράγματι ενεφανίσθη εις αυτούς την τρίτη μετά τον θάνατον ημέραν ζωντανός πάλιν, όπως είχαν προείπει περί των θαυμασίων αυτού και άλλων μυρίων οι θείοι προφήτες. Το φύλον των χριστιανών, οι οποίοι έλαβον το όνομα από εκείνον, δεν εξέλιπον ακόμη έως τώρα [6].

Η γνησιότητα του τελευταίου αποσπάσματος έχει αμφισβητηθεί από πολλούς που αμφιβάλλουν πως ο Ιώσηπος, ένας Εβραίος, θα παραδεχόταν ότι ο Ιησούς ήταν ο Εβραίος Μεσσίας που αναστήθηκε από τους νεκρούς. Πράγματι, ο Ωριγένης ισχυρίζεται πως «ο Ιώσηπος δεν πίστευε ότι ο Ιησούς ήταν ο Μεσσίας» [7]. Παρά τις ανησυχίες αυτές, υπάρχουν αρκετοί λόγοι υπέρ της αποδοχής ως γνήσιο του υπόλοιπου μέρους του κειμένου (δηλαδή εκτός από το σημείο «ήταν ο Χριστός»). Τέλος, μια αραβική έκδοση του κειμένου πιθανότατα να περιέχει τα βασικά στοιχεία της αρχικής έκδοσης του Ιώσηπου χωρίς τα αμφισβητήσιμα μέρη και έχει ως εξής:

Εκείνη την εποχή υπήρχε ένας σοφός άνθρωπος που ονομαζόταν Ιησούς. Η διαγωγή του ήταν καλή και (αυτός) ήταν γνωστός για την ενάρετη φύση του. Και πολλοί άνθρωποι από τους Ιουδαίους και τα άλλα έθνη έγιναν μαθητές του. Ο Πιλάτος τον καταδίκασε να σταυρωθεί και να πεθάνει. Αλλά όσοι είχαν γίνει μαθητές του δεν εγκατέλειψαν την μαθητεία του. Ανέφεραν ότι τους είχε εμφανιστεί τρεις ημέρες μετά τη σταύρωσή του και ότι ήταν ζωντανός. Συνεπώς, ήταν ίσως ο Μεσσίας, για τον οποίο οι προφήτες έχουν διηγηθεί θαύματα.

Αυτό που στο κείμενο αυτό σηματοδοτεί έπαινο για τον χαρακτήρα του Ιησού είναι σημαντικό επειδή προέρχεται από μια σύγχρονη εβραϊκή (αντιπολιτευτική) πηγή από τον πρώτο αιώνα. Ακόμα και χωρίς τα τμήματα του κειμένου που επιβεβαιώνουν ότι ο Ιησούς αναστήθηκε από τους νεκρούς – που κάποιοι υποψιάζονται πως περιέχουν χριστιανικές παρεμβολές – το κείμενο αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως σημαντικότερη εξω-βιβλική μαρτυρία για τη ζωή, τον θάνατο και την επιρροή που είχε ο Ιησούς.

Πλίνιος ο Νεότερος – Ρωμαίος συγγραφέας και διοικητής. Σε μια επιστολή προς τον αυτοκράτορα Τραϊανό (περίπου το 112 μ.Χ.), ο Πλίνιος περιγράφει τις λατρευτικές πρακτικές των πρώτων Χριστιανών:

Είχαν τη συνήθεια να συναντώνται μια συγκεκριμένη ημέρα πριν από το φως, όταν τραγουδούσαν σε εναλλάξ στίχους, έναν ύμνο στον Χριστό, σαν σε θεό, και δεσμεύονταν με επίσημο όρκο να μην κάνουν καμία κακή πράξη, αλλά ποτέ να μην διαπράξουν απάτη, κλοπή ή μοιχεία, ποτέ να μην παραποιήσουν τον λόγο τους, ούτε να αρνηθούν μια εμπιστοσύνη όταν θα τους ζητούσαν να την παραδώσουν. Μετά από αυτό ήταν συνήθειά τους να χωρίζονται και στη συνέχεια να συγκεντρώνονται ξανά για να φάνε φαγητό – αλλά φαγητό συνηθισμένου και αθώου είδους [8].

Αυτό το κείμενο δεν διατυπώνει ηθική κατηγορία κατά του Χριστού ή ακόμη και των πρώτων ακολούθων του. Αντιθέτως, υπονοεί ότι η συμπεριφορά τους ήταν υποδειγματική. Αλλά, παρόλα αυτά, ο αυτοκράτορας Τραϊανός δίνει τις ακόλουθες οδηγίες για την τιμωρία των Χριστιανών:

Δεν πρέπει να γίνεται έρευνα για αυτούς τους ανθρώπους· όταν καταγγέλλονται και κρίνονται ένοχοι, πρέπει να τιμωρούνται με τον περιορισμό, ωστόσο, ότι όταν το μέρος αρνείται τον εαυτό του ως Χριστιανό και προσκομίσει απόδειξη ότι δεν είναι (δηλαδή, λατρεύει τους θεούς μας), θα του αποδοθεί χάρη με βάση τη μετάνοια, ακόμη και αν προηγουμένως είχε υποπτευθεί κάτι τέτοιο.

Και σε αυτό το κείμενο, δεν πρόκειται άμεσα για εξω-βιβλική πηγή περί του Χριστού, αλλά περί των οπαδών του. Αυτό για το οποίο εκείνοι θα κρίνονταν ένοχοι δεν ήταν κατηγορία για ηθικά παραπτώματα, αλλά κατηγορία πολιτικής συμπεριφοράς, μιας συμπεριφοράς κόντρα στον επικρατούντα πολυθεϊσμό της αυτοκρατορίας.

Από μονοθεϊστικής άποψης, ωστόσο, θεωρείτο ηθική αρετή να μην λατρεύονται είδωλα. Ένα από τα πιο σχετικά κείμενα από το εβραϊκό **Ταλμούδ** είναι το εξής:

Την παραμονή του Πάσχα, ο Ιησούς κρεμάστηκε. Σαράντα ημέρες πριν από την εκτέλεση, ένας κήρυκας βγήκε και φώναξε: «Θα βγει για να λιθοβοληθεί επειδή έχει ασκήσει μαγεία και

έχει δελεάσει το Ισραήλ στην αποστασία. Όποιος μπορεί να πει κάτι υπέρ του, ας έρθει μπροστά και ας παρακαλέσει για λογαριασμό του». Αλλά επειδή δεν παρουσιάστηκε τίποτα υπέρ του, κρεμάστηκε την παραμονή του Πάσχα! [9]

Εδώ οι κατηγορίες εναντίον του Χριστού είναι η μαγεία και η παρακίνηση του Ισραήλ στην αποστασία, κανένα από τα οποία δεν αποτελεί ηθικό ελάττωμα από μόνο του. Και τα δύο είναι θρησκευτικής φύσης παραπτώματα που εύκολα μπορούν να κατανοηθούν στο πλαίσιό τους. Στην ουσία, υπονοούν τους ισχυρισμούς του Χριστού περί θεότητας, καθώς και την θαυματουργή επιβεβαίωσή τους.

Ο Λουκιανός – Ο Έλληνας αυτός συγγραφέας του δεύτερου αιώνα ασκεί σαρκαστική κριτική του Χριστιανισμού. Για παράδειγμα:

Οι Χριστιανοί, ξέρετε, λατρεύουν έναν άνθρωπο μέχρι σήμερα – την εξέχουσα προσωπικότητα που εισήγαγε νέες τελετουργίες και σταυρώθηκε γι' αυτό το λόγο... Βλέπετε, αυτά τα παραπλανημένα πλάσματα ξεκινούν με τη γενική πεποίθηση ότι είναι αθάνατα για πάντα, κάτι που εξηγεί την περιφρόνηση του θανάτου και μια εκούσια αυτο-αφοσίωση τόσο συνηθισμένη ανάμεσά τους. Και στη συνέχεια, ο αρχικός νομοθέτης τους έδωσε την εντύπωση ότι είναι όλοι τους αδελφοί, από τη στιγμή που θα μεταστραφούν, και θα αρνούνται τους θεούς της Ελλάδας, και θα λατρεύουν τον σταυρωμένο σοφό, και θα ζουν σύμφωνα με τους νόμους του. Όλα αυτά τα εκλαμβάνουν με απόλυτη πίστη, έτσι ώστε να περιφρονούν κάθε κοσμικό αγαθό, θεωρώντας τα κοινή περιουσία [10].

Δεν υπάρχει τίποτα εδώ που να είναι άμεσα αντιτίθετο στον ηθικό χαρακτήρα του Ιησού. Πράγματι, ακόμη και οι μαθητές του επαινούνται για την πεποίθηση και την αφοσίωσή τους στους νόμους του και για το ότι εκείνοι απαρνούνται κοσμικά αγαθά. Αυτό σίγουρα δεν καθιστά ηθικό ελάττωμα εκ μέρους τους ή του ηγέτη τους, του Ιησού Χριστού.

Ο Μάρα Μπαρ-Σεραπίων – Ένας Σύριος που έγραψε μια επιστολή στον γιο του Σεραπίωνα κάποια στιγμή μεταξύ του τέλους του πρώτου και της αρχής του τρίτου αιώνα ρωτώντας:

Ποιο πλεονέκτημα αποκόμισαν οι Εβραίοι από την εκτέλεση του σοφού Βασιλιά τους; Ήλθε αμέσως μετά η κατάργηση του βασιλείου τους [11].

Αυτή η αναφορά στον Ιησού είναι θετική, αποκαλώντας τον «σοφό Βασιλιά». Σημειώνει επίσης ότι ο Θεός τους έκρινε επειδή ξεφορτώθηκαν τον Χριστό, υπονοώντας ότι εκείνος ήταν καλός και αθώος.

Το συμπέρασμα είναι ότι σε κάθε εξω-βιβλική πηγή παρατηρεί κανείς δύο στοιχεία: Πρώτον, ότι δεν υπάρχουν αποδεδειγμένα ηθικές κατηγορίες που στέκονται ενάντια στον χαρακτήρα

του, και δεύτερον, ότι υπάρχουν αρκετές επιβεβαιώσεις και υπονοούμενα σχετικά με το γεγονός ότι ο Ιησούς Χριστός ήταν ένα υποδειγματικό άτομο ηθικά.

4. Πως η διδασκαλία του Ιησού ξεχωρίζει

Οι μόνες αυθεντικές, σύγχρονες πηγές που έχουμε για το τι είπε και έκανε ο Ιησούς είναι τα είκοσι επτά βιβλία της Καινής Διαθήκης, ειδικά τα τέσσερα Ευαγγέλια. Αυτά ομόφωνα μαρτυρούν για τον άσφογο χαρακτήρα του που εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους. Επίσης, δεν βρίσκουμε καμία μαρτυρία από πρώτο χέρι για το αντίθετο.

Ο Ιησούς δίδαξε και έζησε την υψηλότερη Ηθική στην Επί του Όρους Ομιλία (Μθ 5-7) του που αποτελεί ένα παράδειγμα ηθικής τελειότητας. Διακήρυττε και ζούσε την Ηθική αυτή. Ακόμη και ο Μαχάτμα Γκάντι, ο διάσημος Ινδουιστής, εντυπωσιάστηκε βαθιά από τη ζωή του Ιησού και την Επί του Όρους Ομιλία του. Στην Ομιλία αυτή αλλά και αλλού ο Ιησούς διατυπώνει πολλές από τις μεγάλες ηθικές αρχές που είναι πρωτάκουστες στην ανθρωπότητα.

Ο Χρυσός Κανόνας – Ο Ιησούς διδάσκει:

Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς (Μθ 7:12).

Θεωρεί τον κανόνα αυτό ως την σύνοψη των Δέκα Εντολών, τις οποίες επιβεβαιώνει, όπως και ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη (Μθ 5:17). Ακόμα και εκτός Χριστιανισμού, ο Χρυσός Κανόνας είναι μια ευρέως αναγνωρισμένη ηθική αρχή. Ο Κομφουκιανισμός περιέχει μια αρνητική μορφή του:

Μη κάνεις στους άλλους αυτό που δεν θα ήθελες να σου κάνουν [12].

Ο Ιουδαϊσμός αποδέχεται επίσης τον Χρυσό Κανόνα, και ακόμη πολλές μη Ιουδαιο-χριστιανικές θρησκείες ουσιαστικά τον αναγνωρίζουν [13]. Συνεπώς, υπάρχει σχεδόν ομοφωνία σε ότι αφορά την εγκυρότητα αυτής της ηθικής αρχής του Ιησού.

Μην Κρίνετε τους Άλλους – Ο Ιησούς λέει:

Μην κρίνετε, για να μην κριθείτε. Διότι με όποια κρίση κρίνετε, θα κριθείτε (Μθ 7:1-2).

Σε κανέναν δεν αρέσει να τον κρίνουν οι άλλοι, ειδικά όταν η κρίση δεν είναι δίκαιη. Όμως ο Ιησούς δεν διδάσκει ότι δεν πρέπει να κρίνουμε ποτέ τις πεποιθήσεις και τις πράξεις των άλλων ούτε προάγει μια μετα-μοντερνίστικη ανοχή που θεωρεί όλες τις ιδέες και πεποιθήσεις το ίδιο έγκυρες και αληθινές ώστε κανείς δεν επιτρέπεται να τις επικρίνει. Ο Ιησούς ο ίδιος

έκρινε πράξεις και πεπιοιθήσεις άλλων (βλ. Μθ 6:5, 16, 11:20-24). Αυτό που διδάσκει εδώ είναι ότι δεν πρέπει να κρίνουμε ψευδώς ή υποκριτικά (Μθ 7:3-5).

Αγαπάτε τους εχθρούς σας – Αν και ο Ιησούς αντλεί την επαναστατική αυτή αρχή από την Παλαιά Διαθήκη, πολλοί Εβραίοι της εποχής του (Μθ 5:43-47), όπως και πολλοί Μουσουλμάνοι και άλλοι σήμερα, δεν εφαρμόζουν την πολύτιμη αυτή ηθική αρχή. Το Κοράνι, δυστυχώς, προτρέπει τους Μουσουλμάνους:

Μην έχετε φίλους τους Εβραίους και τους Χριστιανούς. Είναι φίλοι ο ένας του άλλου. Όποιος ανάμεσά σας τους θεωρεί φίλους του, είναι ένας από αυτούς [14].

Το Κοράνι επίσης προτρέπει Μουσουλμάνους να σκοτώνουν μη Μουσουλμάνους, δηλώνοντας:

Αυτοί που πιστεύουν πολεμούν για τον σκοπό του Αλλάχ· και αυτοί που δεν πιστεύουν πολεμούν για τον σκοπό των ειδώλων· πολεμήστε λοιπόν τους υπηρέτες του διαβόλου [15].

Μη Ανταποδίδετε – Στην Επί του Όρους Ομιλία του, ο Ιησούς επίσης δηλώνει:

Ακούσατε ότι ειπώθηκε: «Οφθαλμός αντί οφθαλμού και δόντι αντί δοντιού». Εγώ όμως σας λέω να μην αντιστέκεστε στον κακό. Όποιος όμως σας χτυπήσει στο δεξί σας μάγουλο, στρέψτε του και το άλλο (Μθ 5:38-39).

Εδώ βρίσκουμε μια υποδειγματική ηθική αρχή που θαυμάζεται ευρέως, αλλά σπάνια εφαρμόζεται. Παρ' όλα αυτά, βλέπουμε τον ίδιο τον Ιησού να την διακηρύττει και την εφαρμόζει (βλ. Ησ. 50:6).

Μην είστε υποκριτές – Ο Ιησούς αφιερώνει πολύ χρόνο επιπλήττοντάς τους υποκριτές (π.χ. Μθ 23). Και δηλώνει:

Υποκριτή, βγάλε πρώτα το δοκάρι από το μάτι σου, και τότε θα δεις καθαρά για να βγάλεις το ξυλαράκι από το μάτι του αδελφού σου (Μθ 7:5).

Γεγονός είναι ότι κανείς δεν συμπαθεί τους υποκριτές, και έτσι οι περισσότεροι άνθρωποι τουλάχιστον υποστηρίζουν το πρότυπο αυτό που έθεσε ο Ιησούς. Με το 'μη καλλιεργείς κακία ή μίσος στην καρδιά σου' ο Ιησούς ανεβάζει τις όποιες ηθικές αρχές σε άλλο επίπεδο. Επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν δολοφονήσει, αλλά έχουν μισήσει άλλους στην καρδιά τους. Δεν έχουν διαπράξει μοιχεία, αλλά ποιος δεν έχει επιθυμήσει κρυφά; Με το να ανυψώνει την κατανόηση της εντολής αυτής, ώστε εκείνη να περιλαμβάνει και την όποια πρόθεση

κρύβεται πίσω από τους κοινώς κατανοητούς ηθικούς νόμους (Ματθ. 5:22, 28), ο Ιησούς ανεβάζει την ηθική σε πολύ υψηλό επίπεδο.

Να είστε ελεήμονες – Όλοι οι μακαρισμοί αποτελούν μέρος της ηθικής του Ιησού, αλλά το «μακάριοι οι ελεήμονες» (Μθ 5:7) είναι ευλογία για μια ομάδα ανθρώπων που πληρούν ένα υψηλό και αυστηρό πρότυπο. Όπως γνωρίζει αυτός που το έχει προσπαθήσει: Δεν είναι εύκολο να είσαι ελεήμων απέναντι στον εχθρό ή σε ένα ανάξιο άτομο. Και όντως, η δημοφιλής άθεη Άιν Ραντ διδάσκει το αντίθετο:

Το να βοηθάς έναν άνθρωπο που δεν έχει αρετές, το να τον βοηθάς με βάση τα βάσανά του όπως είναι, το να αποδέχεσαι το λάθος του, την ανάγκη του, ως αξίωση – είναι να δέχεσαι την υποθήκη του μηδενός στις δικές σου αξίες [16].

Ο Ιησούς απορρίπτει αυτό το ανελέητο πρότυπο και ανεβάζει τον πήχη στο υψηλότερο επίπεδο όταν απαιτεί από τους οπαδούς του να είναι ελεήμονες.

Να κρατάτε το λόγο σας – Το να παραβιάζεις τις υποσχέσεις σου είναι εύκολο, ειδικά όταν είναι βολικό. Αλλά ο Ιησούς γνωρίζει καλά ότι η Τορά επαινεί εκείνους «που τηρούν τον όρκο τους ακόμη και προς βλάβη τους» (Ψλμ 15:4) όταν διδάσκει:

Ας είναι το «Ναι» σας «Ναι» και το «Όχι» σας «Όχι» (Μθ 5:37).

Το να τηρούμε τον λόγο μας, ακόμα και όταν αυτό πληγώνει, δεν είναι εύκολο, αλλά όλοι θαυμάζουμε αυτό το χαρακτηριστικό στους άλλους και αντιπαθούμε όταν εκείνοι δεν τηρούν τον λόγο τους. Έτσι, για άλλη μια φορά, η ειρωνεία στην ευγενή ηθική του Ιησού είναι ότι τη βρίσκουμε τόσο αξιοθαύμαστη όσο και ανθρώπινα ανέφικτη – κάτι που αποτελεί ένδειξη ότι είναι θεϊκής προέλευσης.

Βοηθάτε τους φτωχούς – Εκτός από την Άιν Ραντ και τους άθεους οπαδούς της, οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι έχουμε ηθική υποχρέωση να βοηθάμε τους φτωχούς. Η Βίβλος έχει εκατοντάδες εδάφια για το θέμα αυτό και ο Ιησούς το καθιστά μέρος της ηθικής του ατζέντας (βλ. Μθ 6:3-4). Είναι ενδιαφέρον ότι τόσο οι πολιτικά προοδευτικοί όσο και οι συντηρητικοί συμφωνούν στο ότι έχουμε ηθική υποχρέωση να βοηθάμε τους φτωχούς. Η διαφωνία τους αφορά το πώς αυτό πρέπει να γίνεται.

Συγχωρείτε τους άλλους – Η συγχώρεση βρίσκεται ψηλά στην ηθική ατζέντα του Ιησού. Την ενσωματώνει μάλιστα στην υποδειγματική προσευχή του, το 'Πάτερ Ημών':

Και χάρισέ μας τα χρέη των αμαρτιών μας, όπως κι εμείς τα χαρίζουμε στους δικούς μας οφειλέτες (Μθ 6:12).

Πράγματι, οι οπαδοί του Χριστού που καθοδηγούνται από το Πνεύμα του (Ιω 14:26, 16:13) διδάσκουν: «Όπως ο Χριστός σας συγχώρησε, έτσι και εσείς πρέπει να κάνετε» (Κολ 3:13). Ο Ιησούς σίγουρα το βίωσε αυτό στον υψηλότερο δυνατό βαθμό όταν συγχώρεσε τους εχθρούς του καθώς τον σταύρωναν:

Πάτερ, συγχώρησέ τους· επειδή δεν ξέρουν τι κάνουν (Λκ 23:34).

Ο Ιησούς όχι μόνο έθεσε το υψηλότερο ηθικό πρότυπο, αλλά και το εκπλήρωσε. Από όλους τους θρησκευτικούς ηγέτες που γνώρισε ο κόσμος, η ζωή του Ιησού είναι η πιο απaráμιλλη.

Ταπεινότητα – Ο Ιησούς όχι μόνο διδάσκει πολλούς θαυμαστούς ηθικούς νόμους, αλλά και τους ζει παραδειγματικά. Αυτό είναι κάτι το πρωτοφανές στην ανθρώπινη ιστορία. Αν και είναι ο σαρκωμένος Θεός (Ιω 1:1, 14· Α΄ Τιμ 3:16), ο Ιησούς παραμένει πρότυπο ταπεινότητας. Γι' αυτό και ο απόστολος Παύλος γράφει:

Να υπάρχει μεταξύ σας το ίδιο φρόνημα που είχε κι ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος, αν και ήταν Θεός, δε θεώρησε την ισότητά του με το Θεό αποτέλεσμα αρπαγής, αλλά τα απαρνήθηκε όλα, και πήρε μορφή δούλου· έγινε άνθρωπος· και όντας πραγματικός άνθρωπος ταπεινώθηκε θεληματικά υπακούοντας μέχρι θανάτου, μάλιστα θανάτου σταυρικού (Φιλ 2:5-8).

Κανείς δεν ήρθε από τόσο ψηλά και δεν κατέβηκε τόσο χαμηλά όσο ο Ιησούς! Η απόλυτη ταπεινότητά Του εκδηλώνεται όταν Αυτός, ο κυρίαρχος Θεός και Βασιλιάς του σύμπαντος, αναλαμβάνει τον ρόλο ενός δούλου και πλένει τα πόδια των μαθητών του (Ιω 13:1-16).

Έπαθε ως αθώς – Ο Ιησούς κήρυξε αγάπη και συγχώρεση ακόμη και απέναντι σε εχθρούς. Την εφάρμοσε. Αν και γνώριζε εκ των προτέρων ποιος θα τον πρόδιδε (Μθ 10:4· Ιω 17:12) ο Ιησούς επέλεξε τον Ιούδα μαθητή και ταμία της ομάδας. Αργότερα, όταν ο όχλος ήρθε να τον συλλάβει και ο Πέτρος, σε μια προσπάθεια να τον υπερασπιστεί, έκοψε αυθόρμητα το αυτί ενός από αυτούς ο Ιησούς τον επιπλήττει και με χάρη θεραπεύει το αυτί του θύματος (Λκ 22:47-51). Όταν ο Ιησούς κατηγορείται ψευδώς στη δίκη του, δεν μιλάει ποτέ για δική του υπεράσπιση (Μθ 27:12-14). Όπως πρόβλεψε ο Ησαΐας: «Σαν πρόβατο που τ' οδηγούνε στη σφαγή, καθώς το αρνί που στέκεται άφωνο μπροστά σ' αυτόν που το κουρεύει, ποτέ του δεν παραπονέθηκε» (Ησ 53:7). Ένας από τον στενό κύκλο του Ιησού εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ από τα αθώα παθήματά του που αργότερα έγραψε:

Τι αξία θα είχε αν υπομένατε τους βασανισμούς για κάτι κακό που κάνατε; Αν όμως κάνετε το καλό και σας τιμωρούν, και παρ' όλα αυτά δείχνετε υπομονή, τότε θα 'χετε την ευλογία του Θεού. Σ' αυτό σας κάλεσε ο Θεός. Γιατί ο Χριστός πέθανε για σας, αφήνοντάς σας το υπόδειγμα για να βαδίζετε στ' αχνάρια τα δικά του (Α' Πέτ 2:20-21).

Πεθαίνοντας για τους εχθρούς – Ο Ιησούς λέει: «Ο Υιός του ανθρώπου δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να δώσει τη ζωή του λύτρο για πολλούς» (Μκ 10:45) και επίσης, «εγώ θυσιάζω τη ζωή μου για τα πρόβατα» (Ιω 10:15). Ο μαθητής του Ιωάννης, δηλώνει: «Τόσο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον μονογενή Υιό Του» (Ιω 3:16), και «Αυτός είναι ο εξιλασμός για τις αμαρτίες μας, και όχι μόνο για τις δικές μας, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο... Γιατί όλα όσα υπάρχουν στον κόσμο... δεν είναι από τον Πατέρα, αλλά από τον κόσμο» (Α΄Ιω 2:2, 16).

Ο Παύλος επεκτείνει την έννοια αυτή:

Ο Χριστός, παρ' όλο που ήμασταν ακόμη ανίκανοι να κάνουμε το καλό, πέθανε για μας, τους ασεβείς ανθρώπους, στον προκαθορισμένο καιρό. Δύσκολα θα 'δινε κανείς τη ζωή του ακόμα και για ένα δίκαιο άνθρωπο. Ίσως αποφάσιζε κανείς να πεθάνει για κάποιον καλό άνθρωπο. Ο Θεός όμως ξεπερνώντας αυτά τα όρια έδειξε την αγάπη του για μας, γιατί ενώ εμείς ζούσαμε ακόμα στην αμαρτία, ο Χριστός έδωσε τη ζωή του για μας (Ρω 5:6-8).

Ο Ιησούς λέει: «Μεγαλύτερη αγάπη δεν έχει κανείς από αυτή, να θυσιάσει τη ζωή του για τους φίλους του» (Ιω 15:13). Αλλά ο ίδιος θυσίασε τη ζωή του για τους εχθρούς του – ένα μεγαλύτερο παράδειγμα αγάπης απ' ό,τι ο κόσμος έχει δει ποτέ.

Αγαπώντας τα μικρά παιδιά – Ο Ιησούς είναι αρκετά δυνατός να διώξει τους εμπόρους και τους αργυραμοιβούς από τον ναό (Ιω 2:15-16) αλλά και αρκετά σκληρός για να επιπλήξει τους θρησκευόμενους υποκριτές (Μθ 23), ωστόσο είναι αρκετά τρυφερός ώστε να τον αγαπήσουν μικρά παιδιά. Οι άνθρωποι «του έφερναν μικρά παιδιά, για να τα αγγίξει». Όταν οι μαθητές του τους επέπλητταν, εκείνος απαντούσε:

«Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα. Μην τα εμποδίζετε. Γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά. Σας βεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν». Τότε πήρε τα παιδιά στην αγκαλιά του και τα ευλογούσε βάζοντας τα χέρια του πάνω τους. (Μκ 10:14-16).

Όντως, υπενθυμίζει στους ενήλικες ότι «αν δεν αλλάξετε κι αν δε γίνετε σαν τα παιδιά, δε θα μπειτε στη βασιλεία του Θεού» (Μθ 18:3).

Συμπόνια για τους άλλους – Ο Ιησούς όχι μόνο αγαπά τους ανθρώπους, αλλά και συγκινείται από τα πλήθη (Μθ 9:36). Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, κλαίει για την Ιερουσαλήμ, λέγοντας: «Ιερουσαλήμ Ιερουσαλήμ, που σκοτώνεις τους προφήτες και λιθοβολείς αυτούς που σου στέλνει ο Θεός! Πόσες φορές θέλησα να συνάξω τα παιδιά σου όπως η κλώσα συνάζει τα κλωσόπουλα κάτω απ' τις φτερούγες της, αλλά εσείς δεν το θελήσατε» (Μθ. 23:37). Επίσης, μια από τις πιο τρυφερές εικόνες της καρδιάς γεμάτης αγάπη του Ιησού

αποκαλύπτεται στον τάφο του Λαζάρου, όταν κλαίει για τον θάνατο του αγαπημένου του φίλου (Ιω 11:35).

5. Απαντώντας σε επικρίσεις

Παρά το αξεπέραστο και πρωτοφανές ιστορικό των δίκαιων πράξεων του Ιησού, κάποιοι προσπάθησαν να βρουν ελαττώματα στον χαρακτήρα του. Αλλά οι προσπάθειές τους αποδείχθηκαν μάταιες. Ο διάσημος Βρετανός αγνωστικιστής Μπέρτραντ Ράσελ απήγγειλε αρκετές κατηγορίες εναντίον του Χριστού. Ας δούμε λοιπόν κάποια από τα επιχειρήματά του:

(α) Ο Ιησούς δεν ήταν βαθιά ανθρωπινος

Στο γνωστό του βιβλίο, «Γιατί Δεν Είμαι Χριστιανός» [17], ο Μπέρτραντ Ράσελ υποστηρίζει ότι όποιος προειδοποιεί τους ανθρώπους για την αιώνια τιμωρία, όπως έκανε ο Ιησούς, δεν μπορεί να είναι «βαθιά ανθρωπινος». Τα γεγονότα δεν αμφισβητούνται. Το Ευαγγέλιο δείχνει πως ο Ιησούς επανειλημμένα προειδοποιούσε τους ανθρώπους για την κόλαση (Μθ 5:22, 29, 10:28, 18:9). Όμως, κατά πόσο είναι πειστικό το συμπέρασμα που εξάγει ο Ράσελ εδώ;

Απαντώντας στην κατηγορία του Ράσελ πως ο Χριστός είναι «απάνθρωπος», πρέπει να προσέξουμε ορισμένα κρίσιμα σημεία. Υπάρχει ή δεν υπάρχει κόλαση; Ο Ράσελ υποθέτει ότι δεν υπάρχει και, ως εκ τούτου, θεωρεί πως είναι άγρια απάνθρωπο να τρομάζεις τους συνανθρώπους σου με μια τέτοια προειδοποίηση.

Αν όμως υπάρχει κόλαση – και ο Ιησούς ως Υιός του Θεού θα έπρεπε να το γνωρίζει αυτό – τότε δεν θα ήταν βαθιά απάνθρωπο να μην προειδοποιήσει τους ανθρώπους ότι κατευθύνονται προς τα εκεί! Αν ένα άτομο δει μια φωτιά σε ένα κτίριο και δεν προειδοποιήσει τους υπόλοιπους κατοίκους, τότε το άτομο αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί βαθιά απάνθρωπο; Πόσο μεγαλύτερη λοιπόν είναι η ανάγκη να προειδοποιούμε άλλους για την αιώνια φωτιά στην οποία κατευθύνονται αμετανόητοι άνθρωποι; Επιπλέον, πώς μπορεί ο Ράσελ, ως μη θειστής, που δεν πιστεύει στην ύπαρξη ενός ηθικού νομοθέτη, να χαρακτηρίζει τον Ιησού «απάνθρωπο; Με βάση ποια ηθική σπεύδει να τιμωρήσει τον Ιησού με έναν τέτοιο χαρακτηρισμό;

(β) Ο Ιησούς φέρθηκε εκδικητικά

Ο Ράσελ κατηγορεί τον Ιησού για 'θυμωμένο, εκδικητικό πνεύμα', για παράδειγμα, όταν δηλώνει: «Αλίμονό σας, οδηγοί τυφλοί. ... Μωροί και τυφλοί. ... Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές. ... γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί μοιάζετε με τάφους ασβεστωμένους, που εξωτερικά φαίνονται ωραίοι, εσωτερικά όμως είναι γεμάτοι κόκαλα νεκρών και κάθε λογής ακαθαρσία» (Μθ 23:16-17,23,27).

Πρέπει να διαφοροποιήσει όμως κανείς: Ο θυμός ενάντια στην αμαρτία δεν είναι κάτι το μεμπτό, αλλά πράξη δικαιοσύνης. Άλλωστε, αυτοί στους οποίους απευθύνεται ο Ιησούς δεν ακολουθούσαν το μονοπάτι αυτό προς την αυτοκαταστροφή, αλλά θα έπαιρναν άλλους μαζί τους. Γι' αυτό και τους λέει: «Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί κατατρώτε τις περιουσίες των χηρών, κάνετε όμως μεγάλες προσευχές για να φανείτε καλοί· γι' αυτό η τιμωρία σας θα είναι ιδιαίτερα αυστηρή» (Μθ. 23:13).

Έτσι, στην κατηγορία αυτή του Ράσελ η απάντηση πρέπει να είναι ότι επειδή οι Φαρισαίοι και οι αργυραμοιβοί ενεργούν με τρόπο αντίθετο προς τα πράγματα του Θεού, ο Χριστός τους απαντά με άγιο ζήλο. Σκοπός του ζήλου αυτού είναι η καταπολέμηση μιας ψευδούς διδασκαλίας περί Θεού που προωθούσαν οι Εβραίοι και όχι μια ανθρώπινη εκδίκηση για τις πράξεις τους.

(γ) Ο Ιησούς ήταν άξεστος

Ο Russell επίσης υποστηρίζει πως όποιος πνίγει άσκοπα χοίρους είναι άξεστος, αναφερόμενος στον Ιησού που οδήγησε τους χοίρους στη λίμνη, όπου και πνίγηκαν (Μθ 8:32). Αυτό το επιχείρημα έχει ιδιαίτερη απήχηση στην σημερινή φιλόζωη κουλτούρα όπου άνθρωποι στέλνονται στη φυλακή για κακοποίηση ζώων. Απαντώντας στην κατηγορία αυτή, πρέπει πρώτ' απ' όλα να σημειωθεί πως δεν είναι ο Ιησούς που πνίγει τους χοίρους, αλλά οι δαίμονες. Ο Ιησούς εκβάλλει τους δαίμονες από δύο ανθρώπους και οι δαίμονες μετακινούνται στους χοίρους. Η επακόλουθη ενέργεια των δαιμόνων που οδηγεί τους χοίρους σε πνιγμό επιτρέπεται από τον Χριστό, αλλά δεν παράγεται από Αυτόν. Υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ του να επιτρέπει κανείς μια δυνητικά επιβλαβή κατάσταση – όπως κάνουν οι γονείς κάθε φορά επιτρέποντας στους εφήβους τους να χρησιμοποιήσουν το οικογενειακό αυτοκίνητο – και της εσκεμμένης πρόκλησης ενός ατυχήματος, κάτι που καλοί γονείς δεν θα ήθελαν ποτέ να συμβεί.

Ο Ιησούς είναι ο Κύριος της δημιουργίας. Μπορεί να δώσει και να πάρει ζωή όπως θέλει (Δευτ. 32:29· Ιώβ 1:21). Πράγματι, έχει ορίσει πότε κάθε ζωντανό όν θα πεθάνει, και αργά ή γρήγορα εκείνο θα πεθάνει. Ο Ιησούς παρουσιάζεται τόσο ως κυρίαρχος της άψυχης δημιουργίας (της θάλασσας και του ανέμου) στην προηγούμενη ιστορία (Μθ. 8:23-27), όσο και εδώ ως ο Κύριος των έμψυχων πλασμάτων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως μη «άγια» ζώα, όπως οι χοίροι, δεν είχαν θέση στους Αγίους Τόπους. Τα έφεραν οι Ρωμαίοι. Επομένως, ίσως να είναι κατανοητό γιατί ο Ιησούς επιτρέπει σε ακάθαρτα πνεύματα να εισχωρήσουν στα ακάθαρτα ζώα.

Ο Ράσελ φαίνεται όμως πως ανησυχεί περισσότερο για τους χοίρους παρά για τους ανθρώπους που ο Ιησούς απελευθέρωσε από τους δαίμονες. Αντίθετα, ο Ιησούς ανησυχεί

περισσότερο για τους ανθρώπους παρά για τους χοίρους. Και μπορεί, μόνο με κάποιον τρόπο – π.χ. να επιτρέψει στους δαίμονες να καταστρέψουν χοίρους – ο άνθρωπος αυτός να απελευθερωθεί από την άρρηκτη σύγχυση μεταξύ του εαυτού του και των ακάθαρτων πνευμάτων στην οποία είχε εμπλακεί. Μόνο όταν είδε τις δαιμονικές δυνάμεις που τον είχαν καταπιέσει να μεταφέρονται στα σώματα άλλων πλασμάτων μπορούσε να πιστέψει στη δική του απελευθέρωση.

Έτσι, αντί να υποτιμά τον χαρακτήρα του Χριστού, το περιστατικό αυτό επιβεβαιώνει αυτό που διακρίνεται σε όλα τα Ευαγγέλια, δηλαδή η συμπόνια του Ιησού για άτομα που είναι υποδουλωμένα σε κακές δυνάμεις. Αν είναι απαραίτητο να επιτραπεί η θυσία ορισμένων ζώων για να επιτευχθεί η σωτηρία ορισμένων ανθρώπων, η συμπόνια του Ιησού δείχνει ότι δεν διστάζει να ενεργήσει με αγάπη για εκείνους που έχουν πλαστεί κατ' εικόνα Θεού (Γέν. 1:27). Αν είμαστε πρόθυμοι να θυσιάσουμε ζώα για φυσικά και χρονικά αγαθά, όπως είναι η τροφή μας και τα ρούχα μας, τότε γιατί να μην κάνει τέτοια χρήση και ο Δημιουργός για το αιώνιο καλό των ανθρώπων;

Ο χαρακτήρας του Χριστού έχει επιβεβαιωθεί επαρκώς τόσο από φίλους όσο και από εχθρούς. Ο Ράσελ όμως γράφει για τον Χριστό που κατά τη γνώμη του δεν είναι «τέλειος»:

του αναγνωρίζω έναν πολύ υψηλό βαθμό ηθικής καλοσύνης. [18]

Αυτό πρέπει να θεωρηθεί κομπλιμέντο για τον χαρακτήρα του Χριστού από έναν αγνωστικιστή.

Κανείς δεν έχει εκφράσει μεγαλύτερη αγάπη απ' ότι ο Χριστός (Ιω 15:13· Ρω 5:6-8). Έτσι, παρά την ευφυΐα του Ράσελ, μια προσεκτική ανάλυση αποκαλύπτει πως τα ελαττώματα μάλλον δεν βρίσκονται στον χαρακτήρα του Χριστού αλλά σε κάποια ανθρώπινα επιχειρήματα.

6. Γιατί ο αναμάρτητος χαρακτήρας του Ιησού έχει σημασία στην Απολογητική

Οι συνέπειες της αναμάρτητης ζωής του Ιησού για την απολογητική είναι προφανείς. Ποτέ άλλος άνθρωπος δεν έχει καταφέρει να ζήσει μια αναμάρτητη ζωή. Ακόμα και οι πιο άγιοι θνητοί είναι άνθρωποι με ελαττώματα. Ο αναμάρτητος χαρακτήρας του Ιησού τον τοποθετεί σε μια μοναδική κατηγορία που επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό του ότι είναι Θεός.

Από τους μεγάλους θρησκευτικούς ηγέτες, κανένας δεν ισχυρίστηκε ότι είναι αναμάρτητος. Ο Μωάμεθ προσευχήθηκε για συγχώρεση (Σούρα 47:19). Ο Βούδας εγκατέλειψε την οικογένειά του και δεν επέστρεψε ποτέ. Ο Μαχάτμα Γκάντι συμμετείχε σε θρησκευτικούς πολέμους εναντίον των Νοτιοαφρικανών [19].

Πράγματι, οι μεγάλοι Χριστιανοί άγιοι είχαν όλοι τους οδυνηρή επίγνωση της αμαρτωλής τους φύσης και ο απόστολος Παύλος αναφωνεί: «Τι δυστυχισμένος, αληθινά, που είμαι! Ποιος μπορεί να με λυτρώσει από την ύπαρξη αυτή, που έχει υποταχθεί στο θάνατο;» (Ρω 7:24). Πράγματι, «όλοι αμάρτησαν και υστερούνται της δόξας του Θεού» (Ρω 3:23) – εκτός από έναν: Το όνομά του είναι Ιησούς Χριστός!

Το γεγονός αυτό τον τοποθετεί σε μια μοναδική κατηγορία, μιας τέλει ζωής και αυτή από μόνη της προσελκύει τους ανθρώπους.

Υπάρχουν και αλλού στα Ευαγγέλια ενδείξεις για το πώς η ακεραιότητα της ζωής του Ιησού επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς του ότι είναι Θεός. Ο ίδιος συνδέει την ενάρετη ζωή με την αλήθεια. Όταν όσοι του αντιτίθενται απορρίπτουν τα θαύματα που κάνει και τον ισχυρισμό του ότι είναι Θεός, ο Ιησούς απαντά: «Ποιος από εσάς με ελέγχει για αμαρτία;» (Ιω 8:46). Όταν κάποιοι από τους Ιουδαίους ηγέτες δυσφημούν ακόμη και την καλοσύνη του θαύματός του να χαρίσει το φως σε έναν άνθρωπο που γεννήθηκε τυφλός, κάποιοι που σκέφτονται λογικά, ρωτούν: «Μπορεί ένας αμαρτωλός άνθρωπος να κάνει τέτοια σημεία;» (Ιω 9:16).

Ο σύνδεσμος μεταξύ ενάρετης ζωής και αλήθειας, βρίσκει τη χρήση του συχνά σε νομικές διαδικασίες. Άτομα με ακεραιότητα θεωρούνται καλοί μάρτυρες. Και ο Ιησούς είναι αναμφισβήτητο ένα τέτοιο άτομο. Άπιστοι είχαν «εντυπωσιασθεί βαθιά από τη διδασκαλία του. Γιατί τους δίδασκε με αυθεντία, κι όχι όπως οι γραμματείς» (Μθ 7:29). Ο Ιησούς δεν θα μπορούσε να μιλήσει με εξουσία αν η ζωή του αντίφασκε σ' αυτά που έλεγε. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ακόμη και οι εχθροί του αναγκάστηκαν να ομολογήσουν:

Διδάσκαλε, ξέρουμε πως λες την αλήθεια και διδάσκεις αληθινά το θέλημα του Θεού, και δε φοβάσαι κανέναν γιατί δεν υπολογίζεις σε πρόσωπα (Μθ 22:16).

Σε έναν ενάρετο βίο δύσκολα μπορεί να αντισταθεί κανείς. Γι' αυτό τον λόγο οι ισχυρισμοί του Ιησού ήταν πειστικοί. Αλλά, τον Ιησού δεν τον χαρακτήριζε μόνο μια απολογητική διάθεση, ήταν Απολογητής ο ίδιος. Δεν έπειθε μόνο με επιχειρήματα, αλλά και με τη ζωή του. Πράγματι, η ζωή του Ιησού, έκφραση αγάπης που θυσιάζει, ήταν – και εξακολουθεί να είναι – η μεγαλύτερη απολογία της χριστιανικής πίστης.

Αναμφίβολα, η Αγάπη είναι η ύψιστη Απολογητική. Ο Ιησούς δίδασκε: «Έτσι θα σας ξεχωρίζουν όλοι πως είστε μαθητές μου, αν έχετε αγάπη ο ένας για τον άλλο» (Ιω 13:35). Η Αγάπη και η Αλήθεια είναι τα δύο ισχυρά όπλα στη μάχη για τις ψυχές των ανθρώπων. Η αγάπη ελκύει και η αλήθεια φωτίζει. Ο Ιησούς διδάσκει: «Θα γνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει» (Ιω 8:32). Και ο Παύλος υπενθυμίζει τους πιστούς να είναι «άληθεύοντες εις τὴν ἀγάπην» (Εφ 4:15).

Η Αλήθεια και η Αγάπη μαζί, αποτελούν την πιο ισχυρή Απολογητική. Την Απολογητική του Ιησού.

^{*)} Το κείμενο του άρθρου εμπνεύστηκε από βιβλίο των Νόρμαν Γκάισλερ και Πάτρικ Ζούκεραν «Η Απολογητική του Ιησού», (Grand Rapids: Baker, 2009).

- [1] Βλ. Κώστας Μεταλληνός, «Λογική και Θρησκεία», στο Ξ. Μόσχου, Κ. Μεταλληνός, Χ. Ρόρμπαχ, Ντ. Βερνέ, *Απολογητική Τετραλογία. Διανοούμενοι του 20^{ου} Αιώνα Μιλούν για την Πίστη και την Αθεΐα*, (Αθήνα: Λόγος, 2024), σ. 47-51.
- [2] Τάκιτος, *Χρονικά*, 15: 44.
- [3] Σουετώνιος, *Οι βίοι των δώδεκα Καισάρων (De vita Caesarum)*, Βίος Κλαυδίου, 25.
- [4] Σουετώνιος, *Οι βίοι των δώδεκα Καισάρων*, Βίος Νέρωνα (Έκτο Βιβλίο), 16.
- [5] Ιώσηπος, *Ίουδαική άρχαιολογία*, 20:9.
- [6] Ό. α. 18:3. Η αυθεντικότητα της βασικής αναφοράς υποστηρίζεται από τα ακόλουθα γεγονότα: (α) Υπάρχουν επαρκή στοιχεία του κειμένου για την αναφορά του Ιησού και κανένα στοιχείο κατά. (β) Το κείμενο είναι γραμμένο στο ύφος του Ιώσηπου. (γ) Αν και κάποιος μπορεί να ισχυριστούν ότι αυτό το κείμενο γράφτηκε από έναν Χριστιανό που προσποιήθηκε τον Ιώσηπο, η διατύπωση (εκτός από το «ήταν ο Χριστός») δεν φαίνεται να προέρχεται από έναν πιστό. (δ) Το απόσπασμα ταιριάζει με τα συμφραζόμενά του τόσο γραμματικά όσο και ιστορικά. (ε) Η αναφορά στον Ιησού στο έργο του Ιώσηπου, *Αρχαιότητες*, 20, φαίνεται να προϋποθέτει ότι αναφέρθηκε νωρίτερα. (στ) Η πιθανή μεταγενέστερη παρεμβολή δεν αναιρεί τη γνησιότητα του υπόλοιπου κειμένου.
- [7] Ωριγένης, *Contra Celsum*, 1:47.
- [8] Πλίνιος, *Επιστολές*, μτφρ. William Melmoth, αναθ. W.M.L. Hutchinson (Cambridge: Harvard Univ. Press, 1935), τόμ. II, X:96, αναφορά στο Gary R. Habermas, *The Historical Jesus. Ancient Evidence for the Life of Christ*, (Joplin: College Press, 1996), σ. 199.
- [9] *Sanhedrin*, 43a, στο «Babylonian Talmud», τόμ. 3, μτφρ. I. Epstein (London: Soncino, 1935), σ. 281, αναφορά Gary R. Habermas, *The Historical Jesus*, σ. 195.
- [10] Λουκιανός, *Περὶ τῆς Περεγρίνου Τελευτῆς*, 11-13, στο «The Works of Lucian of Samosata», μτφρ. H. W. Fowler και F. G. Fowler (Oxford: Clarendon, 1949), τόμ. 4, αναφορά

στο Gary R. Habermas, *The Historical Jesus*, σ. 206.

[11] Συριακό Χειρόγραφο στο Βρετανικό Μουσείο, Additional 14, 658, αναφορά Gary R. Habermas, *The Historical Jesus*, σ. 200.

[12] βλ. «Never do to others what you would not like them to do to you. (Ancient Chinese. Analects of Confucius, trans. A. Waley, xv. 23; cf. xii. 2)», στο Appendix «Illustrations of the Tao», C. S. Lewis, *The Abolition of Man*, (London: HarperCollins e-Book, 2009), σ. 36.

[13] Ό. α., σ. 97-103.

[14] Κοράνι, Σούρα 5:51.

[15] Ό. α., Σούρα 4:76.

[16] Ayn Rand, *For the New Intellectual*, (New York: New American Library, 1961), σ. 180.

[17] Bertrand Russell, *Why I am not a Christian and other essays on religion and related subjects*, (London: Routledge Classics, 2004), σ. 17.

[18] Russel, *Why I Am Not a Christian*, ό.α., σ. 2.

[19] Βλ. Richard Gerrier, *The Gandhi Nobody Knows*, (Nashville: Thomas Nelson, 1983).

 ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΗ

ΥΨΙΣΤΗ ΗΘΙΚΗ, ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

One Reply to “”

O/H **Youlika Masry**

26. ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025 ΣΤΟ 16:26

forgive me but I think it should be «AS AN APOLOGIST»

